

**FAALİYET GİDERLERİNİN KÂRLILIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BIST İMALAT SEKTÖRÜ
ÜZERİNE UYGULAMA**

***THE IMPACT OF OPERATING EXPENSES ON PROFITABILITY: AN APPLICATION TO
THE BIST MANUFACTURING SECTOR***

Azize KAHRAMANI KOÇ^{a*}

^{a*} Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi İİBF Uluslararası Ticaret ve Lojistik Bölümü, e- mail: azizekahramani@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9340-7667

MAKALE BİLGİLERİ

Makale Tarihi: 14.05.2026
Gönderilme Tarihi: 14.05.2026
Düzenleme: 30.05.2026
Kabul Tarihi: 15.06.2026
Anahtar Kelimeler: Faaliyet
Giderleri, Kârlılık, Panel Veri
Analizi
Jel Kodları: M40, M49

ARAŞTIRMA MAKALESİ

BENZERLİK/ PLAGIARİZM
Ithenticate: %4

ARTICLE INFO

Article history:
Received: 14.05.2026
Revised: 30.05.2026
Accepted: 15.06.2026
Keywords: Operating
Expenses, Profitability, Panel
Data Analysis
Jel Codes: M40, M49

ÖZET

Çalışmada faaliyet giderlerinin (araştırma ve geliştirme giderleri (AR-GE), pazarlama, satış ve dağıtım giderleri (PSDG) ve genel yönetim giderleri (GYG)) bir bütün olarak işletmelerin kârlılıkları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Kârlılık ölçütü olarak aktif kârlılık (ROA) ve özsermaye kârlılık (ROE) oranları esas alınmıştır. Araştırmanın örneklemini BIST İmalat sektöründe faaliyet gösteren ve 2012-2024 dönemine ait verilerine eksiksiz olarak ulaşılabilen 58 işletme oluşturmaktadır. Araştırmada yöntem olarak panel veri analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde, faaliyet giderleri kapsamında değerlendirilen PSDG ve GYG değişkenleri ile hem ROA hem de ROE arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Ayrıca AR-GE giderleri ile ROA arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilemezken, ROE arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

This study aims to examine the overall impact of operating expenses (including research and development expenses, marketing, sales and distribution expenses and general administrative expenses) on the profitability of businesses. The return on assets (ROA) and return on equity (ROE) ratios were used to measure profitability. This study's sample consists of 58 companies operating in the BIST Manufacturing sector, for which complete data is available from 2012 to 2024. The research method used was panel data analysis. The findings revealed negative and statistically significant relationships were identified between the variables PSDG and GYG, which are evaluated within the scope of operating expenses, and the ROA and ROE variables. Furthermore, although no statistically significant relationship was found between AR-GE expenditure ROA, a negative and statistically significant relationship was found between AR-GE expenditure and ROE.

1. GİRİŞ

Strateji, Günümüzün bilgi çağı ve rekabetçi ortamında, firmaların sürdürülebilirliklerini sağlayan en önemli faktörlerden biri bilgi ve inovasyona zamanında yaptıkları yatırımların olduğu bilinmektedir (Herath, 2025: 2). Dünya çapında faaliyet gösteren işletmeler için iş yapmanın sürekli artan maliyetlerini en aza indirebilmek amacıyla finans yöneticileri maliyet senaryolarını analiz etmekte ve işletmelerin kârlılığını en üst düzeye çıkarabilmek için güçlü bir maliyet stratejisi geliştirmektedirler (Uddin ve Hossain, 2020: 2). Ayrıca bir ülkenin finansal sistemi üzerinde, işletmelerin uygulayacağı yatırımın türü ve bu yatırımları ne derece verimli bir şekilde gerçekleştireceğinin önemli etkisi de bulunmaktadır (Karjalainen, 2008: 81).

İşletmelerin gelir tablosu kalemleri içerisinde birçok gider kalemi yer almaktadır. Bu gider kalemi gruplarından biri ise araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) giderleri, genel yönetim giderleri ve pazarlama, satış ve dağıtım giderlerinden oluşan faaliyet giderleridir (Öndeş ve Levet, 2023: 79). Ar-Ge giderleri, ekonominin gelişimi firmaların inovasyon kapasitesiyle yakından ilişkili olduğu için başta işletmeler olmak üzere ekonomistler ve politika yapımcılar tarafından ekonomik büyümenin önemli bir belirleyicisi olarak kabul edilmektedir (Yun vd., 2018: 307). Küresel rekabetin artmasıyla birlikte, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, satışların artırılması, yeni üretim şeklinin ve gelişmiş teknolojilerin işletmeye entegre edilmesi amacıyla Ar-Ge faaliyetlerinin önemi artmaktadır (Küçükkaplan vd., 2007: 62). İşletmelerde Ar-Ge faaliyetlerinin önemi arttıkça, üretim süreci aşamalarında maliyet ve zamandan tasarruf sağlayan yeni teknolojilerin kullanımı mümkün hale gelmektedir. Bu durum, işletmelerin satışlarında ve kârlılığında uzun vadede artışlara katkı sağlarken, aynı zamanda etkinlik, verimlilik ve üretkenlik düzeylerinin de yükselmesine olanak tanımaktadır (Tuna ve Yıldız, 2016: 3). Hızla değişen, belirsiz ve rekabetçi bir ortamda işletmeler rakiplerine karşı rekabet avantajı elde edebilmeleri için Ar-Ge yatırımlarını verimli kullanarak işletme performanslarını iyileştirebilirler (Radenović vd., 2023: 35). Yunus vd., (2025) Ar-Ge harcamalarının işletmelerin pazar dinamiklerine uyum sağlamalarına ve rekabet avantajları yaratmalarına olanak tanıyan önemli bir faktör olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Faaliyet giderlerini oluşturan bir diğer gider olan genel yönetim giderleri ise, ürün ile doğrudan ilişkisi olmayan giderleri, yönetici pozisyonunda çalışan personele yönelik yapılan harcamaları, işletme bürolarına ilişkin yapılan giderleri ve diğer yönetim faaliyetleri giderlerini kapsamaktadır (Kayıhan ve Ekinci, 2021: 173). Genel yönetim giderleri işletme için toplam giderlerin önemli bir bileşeni olup, işi yönetme ve geliştirme maliyetlerinden oluşmaktadır (Banker vd., 2019: 61). Yönetim faaliyetleri içerisinde yer alan yönetici özellikleri, işletmelerin en önemli içsel faktörlerinden biri olarak nitelendirilmektedir. Yöneticilerin sahip oldukları özellikler kapsamında almış oldukları kararlar, işletmelerin Ar-Ge ve pazarlama, satış ve dağıtım stratejileri ile yatırım kararlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Ayrıca yönetici özellikleri, ulusal ve uluslararası iktisadi koşullar çerçevesinde yaşanan değişimlerin işletmelere yansiyabilecek olası olumsuz etkilerini minimum düzeye indirilmesi açısından da önemlidir (Çiftçi, 2014: 238).

Son olarak pazarlama, satış ve dağıtım giderleri ise ürünün satış aşamasında meydana gelen harcamalardan oluşan faaliyet giderleridir (Öndeş ve Levet, 2023: 79). İşletmelerde satış ve dağıtım ile ilgili çeşitli maliyetler bulunmaktadır. Bu maliyetler arasında üretimin tamamlandığı andan tüketiciye ulaşmaya kadar geçen süre, bunun yanı sıra ürünlerin tüketiciler açısından ilgi gören ürün haline getirme maliyetleri de yer almaktadır (Esengbedo ve Adeyemi, 2020: 5). Yoğun rekabetin yaşandığı sektörlerde pazarlama faaliyetlerine gerekli önemin verilmesi işletmelerin pazar paylarını ve kârlılık seviyelerini artırmalarında önemli rol oynamaktadır (Hacıhasanoğlu vd., 2017: 433). Pazarlama stratejisinin doğru ve etkin bir şekilde yürütülmesi, işletme yönetiminin çeşitli yatırımlar arasında seçim yapmasına ve fırsat maliyetini kaybetmemesine olanak tanımaktadır (Shubita, 2023: 17). İşletmeler mevcut müşterilerini elde tutmak ve yeni müşteriler çekmek için pazarlama ve satış bütçesi ayırmaktadırlar. Bu bütçe işletmeler açısından önemli bir maliyet unsuru olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, işletmelerin sürdürülebilir kârlılık sağlayabilmeleri için pazarlama ve satış giderlerini etkin ve verimli bir şekilde yönetmeleri kaçınılmazdır (Sharma ve Husain, 2015: 66).

İşletmeler için varlıklarını devam ettirebilmelerinde etkin maliyet kontrolü önemli rol oynamaktadır. Maliyetlerde düşüşü gerçekleştirmek için giderlerin kontrol altına alınması gerekmektedir (Yenisu, 2020: 2). Bunun yanı sıra bir işletmenin en önemli hedefleri arasında, varlıkları ve performansı ile belirlenen sürdürülebilir bir gelir elde etmek yer almaktadır. Bu doğrultuda yatırımcılar, bir işletmenin kaynaklarını ne kadar verimli kullandığını ve faaliyetlerinden ne kadar gelir elde ettiği gibi çeşitli kazanç unsurlarını nasıl

değerlendireceklerini bilmeleri gerekmektedir (Uddin ve Hossain, 2020: 2). Rusdiyanto vd., (2021) işletmeler için kârlılığın önemli olduğunu vurgulayarak işletmelerin iş operasyonlarının yeterli kâr elde edebilmesi durumunda başarılı olabileceklerine dikkat çekmişlerdir.

Bu çalışmada, BIST İmalat sektöründe işlem gören ve verilerine kesintisiz ulaşılabilen 58 işletmenin 2012-2024 yıllarındaki verileri kullanılarak faaliyet giderlerinin (pazarlama, satış ve dağıtım giderleri; araştırma ve geliştirme giderleri; genel yönetim giderleri) kârlılık üzerindeki etkisinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Literatür incelendiğinde, faaliyet giderlerinin genellikle ayrı ayrı ele alınarak kârlılık üzerindeki etkilerinin değerlendirildiği çalışmaların ön planda olduğu; buna karşılık, faaliyet giderlerinin bütüncül bir biçimde kârlılıkla ilişkisini inceleyen çalışmaların ise sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu durum, çalışmanın özgünlüğünü oluşturmaktadır.

2. LİTERATÜR

Faaliyet giderlerinin kârlılık üzerindeki etkisi gerek ulusal gerekse uluslararası literatürde ilgi gören bir konu haline gelmiştir. Bu bölümde faaliyet giderlerinin tamamını bir bütün olarak inceleyen çalışmalar ile faaliyet giderlerini sadece Ar-Ge giderleri, genel yönetim giderleri ve pazarlama, satış ve dağıtım giderleri boyutu ile ayrı ayrı ele alan çalışmalara yer verilmiştir.

Küçükkaplan vd., (2007) tarafından yapılan çalışmada, İMKB’de 1998-2003 yıllarında verilerine ulaşılabilen 136 mal ve hizmet üreten işletmelerin maddi olmayan duran varlık (MODV), araştırma- geliştirme (ARGES) ve pazarlama giderlerinin (PSD) finansal performansa etkisi incelenmiştir. Finansal performans ölçütü olarak; ROA, ROE, piyasa değeri/defter değeri (PD/DD), faaliyet kâr marjı (FKM) ve hisse başına kâr (HBK) kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre PD/DD oranının ARGES’yi pozitif, satılan malın maliyetini (SMMS) negatif yönde etkilediği belirlenmiştir. FKM değişkeni PSD ve SMMS’yi negatif etkilediği tespit edilmiştir. HBK değişkeni MODV, PSD ve SMMS değişkenlerini negatif, ARGES değişkenini ise pozitif olarak etkilediği elde edilmiştir. ROA değişkeninin MODV, PSD ve SMMS değişkenini negatif etkilediği saptanmıştır. Son olarak ROE değişkeninin MODV, PSD, SMMS ve ARGES değişkenlerini negatif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Çiftçi (2014) çalışmada, 1998-2009 yılları arasında Türkiye’de imalat sanayi sektöründeki firmaların ölçeklerine (küçük, orta ve büyük) göre ayırarak faaliyet giderlerinin brüt kâr marjı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre büyük ölçekli firmalarda tüm faaliyet giderleri, orta ölçekli firmalarda araştırma geliştirme ve reklam, pazarlama ve dağıtım giderlerinin, küçük ölçekli firmalarda ise sadece reklam, pazarlama ve dağıtım giderlerinin brüt kâr marjı üzerindeki etkisinin olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Doğan ve Meccek (2015) çalışmalarında, 2009-2012 yıllarında BIST imalat sanayide işlem gören ve 120 adet işletmenin verisi kullanılarak pazarlama harcamalarının firma değeri üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Yapılan analiz sonuçlarına göre pazarlama harcamaları ile firma değeri arasında istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir.

Tuna ve Yıldız (2016) çalışmada, 2008-2015 yılları arasında İstanbul Menkul Kıymet Borsası’nda teknoloji sektöründe işlem gören 16 işletmenin işletme giderlerinin (Ar-Ge, pazarlama satış ve dağıtım giderleri ve genel yönetim giderleri) özsermaye kârlılığı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre pazarlama satış ve dağıtım giderleri ile Ar-Ge giderleri firma performansını artırdığı, genel yönetim giderlerini ise azalttığı saptanmıştır.

Öztürk ve Dülgeroğlu (2016) tarafından yürütülen çalışmada BIST imalat sanayiinde faaliyet gösteren işletmelerin 2007-2015 yıllarında çeyreklik verileri kullanılarak 44 işletmenin pazarlama ve genel yönetim giderlerinin firma performansı üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, firma satış performansını artırmada her iki grup için de pazarlama fonksiyonuna yönelik yapılan harcamaların belirleyici unsur olduğu elde edilmiştir. Ayrıca gruplar arası karşılaştırma sonuçları değerlendirildiğinde ise, yönetim giderlerine kıyasla pazarlama giderlerinin daha yüksek olduğu işletmelerde, söz konusu harcamalar neticesinde ortaya çıkan satış performansının diğer gruptaki işletmelere kıyasla daha güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bayazidi vd., (2016) yapmış oldukları çalışmada, Tahran Menkul Kıymetler Borsası’nda işlem gören 27 adet ilaç işletmesinin 2001-2013 yıllarındaki verileri kullanılarak Ar-Ge ve pazarlama giderlerinin kârlılık

üzerindeki etkisi incelemişlerdir. Elde edilen bulgular neticesinde pazarlama ve Ar-Ge giderlerinin kârlılık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Kayıhan ve Tepeli (2017) çalışmalarında BIST metal eşya, makine ve gereç yapım sektöründe 2011-2015 yılları arasında 3'er aylık dönemlik veri kullanılarak faaliyet giderlerinin kârlılık üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Sonuçlara göre faaliyet giderlerinden Ar-Ge ve PSDG giderlerinin işletmenin kârlılığını etkilediği elde edilmiştir.

Demir ve Güleç (2018) çalışmada, 2005-2016 yıllarında BIST İmalat sektöründe işlem gören 60 işletmenin Ar-Ge yatırımlarının işletmelerin kârlılığı üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Analiz sonuçları Ar-Ge giderleri ile kârlılık arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Mun ve Jang (2018) tarafından yürütülmüş olan çalışmada, ABD'de halka açık olarak işlem gören restoran firmalarının 1973-2012 yılları arasındaki verileri kullanılarak faaliyet giderlerinin işletme segmenti ve büyüklüğüne göre kârlılık artışı üzerindeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular bir bütün olarak incelendiğinde restoran firmaları çalışan memnuniyetini veya pazarlama çabalarını artırıp geliştirebilmek için faaliyet giderlerini artırsalar bile gelirleri veya kârlılıkları üzerinde çok az bir artışın olacağını göstermiştir.

Özer vd., (2019) BIST'te işlem gören İmalat sektöründeki işletmelerin 2012-2017 dönemlerinde Ar-Ge harcamalarının piyasa değeri ve kârlılık üzerindeki etkisi incelenmiştir. Elde edilen statik panel modeline göre Ar-Ge harcamalarının kârlılık ve piyasa değeri üzerinde etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bunun aksine dinamik panel modelinde ise Ar-Ge harcamalarının kârlılık ve piyasa değeri üzerinde pozitif etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dimitropoulos (2020) Yunan firmalarının 2003-2016 yılında borç krizi döneminde Ar-Ge harcamalarının kârlılık üzerinde etkisi olup olmadığını araştırmıştır. Elde edilen bulgular Ar-Ge giderlerinin kârlılık üzerinde kriz öncesi olumsuz, kriz sonrasında ise olumlu etkisi olduğunu göstermiştir.

Uddin ve Hossain (2020) Bangladeş'te faaliyet gösteren ilaç ve kimya endüstrisine ait 25 adet şirketin 2009-2018 yıllarına ait verileri kullanılarak faaliyet giderlerinin işletmelerin kârlılığı üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Sonuçlar faaliyet giderlerinin işletmelerini kârlılığı üzerinde ters bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Yenisu (2020) 1996-2015 yılları arasında TCMB sektör bilançolarından elde edilen veriler kullanılarak Türkiye İmalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin faaliyet giderlerinin firma kârlılığı üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda analiz için çoklu regresyon yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonuçları pazarlama, satış ve dağıtım giderlerinin kârlılık ile pozitif ve anlamlı ilişkisi olduğunu göstermiştir.

Aslan (2022) çalışmada, 2010-2019 yıllarında BIST teknoloji sektöründe faaliyette bulunan 20 adet işletmenin Ar-Ge giderlerinin işletmelerin kârlılığına etkisinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Sonuçlara göre Ar-Ge giderlerinin satış kârlılığı ve ROA'yı negatif etkilediği ortaya konulmuştur.

Aslan ve Sığınç (2022) çalışmalarında, BIST imalat sektöründe işlem gören 157 işletmenin 2010-2020 yıllarındaki verileri kullanılarak pazarlama harcamalarının firma kârlılık ve büyüme performansı üzerindeki etkisini ele almışlardır. Elde edilen bulgular neticesinde pazarlama harcamalarının aktif kâr marjı, satış kâr marjı, aktiflerdeki ve satışlardaki büyüme arasında negatif bir etkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Esangbedo ve Adeyemi (2023) çalışmalarında, 2013-2021 yıllarında Nijerya tüketim malları sektöründe faaliyet gösteren 14 işletmenin satış ve dağıtım maliyetlerinin gelir, varlık kârlılığı, öz sermaye kârlılığı ve brüt kâr marjı üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Sonuçlar, satış ve dağıtım giderlerinin varlık kârlılığı ve öz sermaye kârlılığı ile hiçbir ilişkisinin olmadığını bunun yanı sıra gelirle orta ile yüksek düzeyde pozitif ilişki olduğunu, brüt kâr marjıyla ise çok yüksek düzeyde pozitif ilişkisinin olduğunu göstermiştir.

Öndeş ve Levet (2023) tarafından yapılmış çalışmada, 2010-2021 yıllarında BIST 30'da faaliyet gösteren 6 firmanın panel veri analizi ile faaliyet giderlerinin kârlılık üzerindeki etkisi incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre pazarlama satış ve dağıtım giderlerinin firmaların kârlılıkları üzerinde bir etkisinin olmadığını fakat genel yönetim giderleri ile Ar-Ge giderlerinin firmaların kârlılıkları üzerinde pozitif ve anlamlı etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Radenović vd., (2023) Dünya'nın en çok Ar-Ge harcaması yapan şirketlerinin 2013-2021 yılları arasında Ar-Ge performans göstergelerinin varlık getirisi üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre Ar-Ge performans göstergelerinin varlık getirisi üzerinde pozitif ve anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir.

Yüksek ve Kısakürek (2023) çalışmalarında 2009-2020 yılları arasında BIST gıda sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin faaliyet giderleri ile kârlılık arasındaki ilişki panel veri analizi incelenmiştir. Elde edilen bulgular pazarlama, satış ve dağıtım giderlerinin tüm kâr kalemlerini pozitif etkilediği belirlenirken, genel yönetim giderlerinin net kâr/zarar hariç diğer kâr kalemlerini pozitif etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca Ar-Ge giderlerinin ise faaliyet kârı ve brüt kârını pozitif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sarlak (2024) çalışmada 2018-2022 yılları arasında 2000 adet Avrupa halka açık işletmelerin verilerini kullanarak genel yönetim giderlerinin kârlılık üzerindeki etkisini incelemiştir. Analiz sonuçlarına göre genel yönetim giderlerinin kârlılık üzerindeki etkisinin sektörlere göre değiştiği bazı sektörlerde pozitif yönlü ilişki belirlenirken bazı sektörlerde ise negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir.

Herath (2025) çalışmada Sri Lanka'da 2020-2025 yılları arasında sanayi ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren şirketlerin Ar-Ge giderlerinin işletmelerin şirket kârlılığı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuçlar Ar-Ge yatırımı ile kârlılık ölçütleri arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Bulut ve Akbaba (2025) çalışmada, 2008-2024 dönemlerinde BIST'te işlem gören bilişim şirketlerinin faaliyet ve finansman giderlerinin kârlılığa etkisi incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre aktif kârlılık oranı ile maddi olmayan duran varlık arasında pozitif, finansman giderleri ile negatif ilişki olduğu belirlenmiştir. Bunların yanı sıra aktif kârlılık oranı ile faaliyet giderleri arasında ise anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Yunus vd., (2025) Endonezya Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören Endonezya imalat sektörünün 2017-2022 yılları arasındaki verileri kullanılarak Ar-Ge giderlerinin, satış ve genel idari giderlerinin, üretim maliyetinin ve finansal kaldıraçının kârlılık üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kârlılık üzerinde Ar-Ge giderlerinin olumlu, satış ve genel idari giderlerinin ise olumsuz etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde, faaliyet giderlerini gerek bir bütün olarak gerekse alt bileşenleri itibarıyla ele alan çalışmalarda, kârlılık üzerindeki etkisine ilişkin farklı sonuçların elde edildiğine ulaşılmıştır. Sonuçların bu şekilde farklılık göstermesinin; kullanılan veri setlerinin kapsadığı dönemler, sektör farklılıkları, firma büyüklükleri, ülke koşulları ve uygulanan ekonomik yöntemlerden kaynaklandığı söylenebilir.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada BIST İmalat sektöründe faaliyet gösteren ve 2012-2024 yıllarında faaliyet giderlerinin (ar-ge giderleri, genel yönetim giderleri ve pazarlama ve satış dağıtım giderleri) kârlılık üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada bağımsız değişken olarak Ar-Ge giderleri, genel yönetim giderleri ve pazarlama ve satış dağıtım giderleri, bağımlı değişken olarak aktif kârlılık (ROA) ve öz sermaye kârlılık (ROE) oranları, kontrol değişkeni olarak ise finansal kaldıraç oranı ile likit oran kullanılmıştır. Verilerde uç değerlerin etkisini azaltmak için değişkenler %1 ve %99 yüzdelerinde winsorize edilmiştir. Söz konusu işlem sayesinde veri setinde yer alan aşırı uç değerlerin regresyon katsayılarını yanıltıcı bir şekilde etkilemesinin önlenmesi aynı zamanda sonuçların daha güvenilir hale gelmesi hedeflenmiştir.

3.2. Araştırmada Kullanılan Değişkenler

Araştırmada İmalat sektörüne ait işletmelerin verileri Kamu Aydınlatma Platformu (KAP)'tan işletmelere ait bilanço ve gelir tabloları kullanılarak oranlar hesaplanmıştır. Ayrıca Finnet veri tabanından da yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan değişkenlere ait bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Değişkenler

Değişkenler	Kısaltma	Formül
Bağımlı Değişkenler		
Aktif Kârlılık	ROA	Dönem net kârı / Toplam varlıklar
Özsermaye Kârlılık	ROE	Dönem net kârı / Toplam Özsermaye
Bağımsız Değişkenler		
Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yoğunluk	ARGE	Araştırma ve Geliştirme Giderleri / Net Satışlar
Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Yoğunluk	PSDG	Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri / Net Satışlar
Genel Yönetim Giderleri Yoğunluk	GYG	Genel Yönetim Giderleri / Net Satışlar
Kontrol Değişkenleri		

Finansal Kaldıraç	FK	Toplam yükümlülükler / Özsermaye
Likit Oran	LO	Dönen Varlıklar–Stoklar/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Araştırmada kullanılan modeller aşağıdaki gibidir;

$$ROA_{i,t} = \beta_1 ARGE_{i,t} + \beta_2 GYG_{i,t} + \beta_3 PSDG_{i,t} + \beta_4 KO_{i,t} + \beta_5 LO_{i,t} + u_{i,t} \quad \text{Model (1)}$$

$$ROE_{i,t} = \beta_1 ARGE_{i,t} + \beta_2 GYG_{i,t} + \beta_3 PSDG_{i,t} + \beta_4 KO_{i,t} + \beta_5 LO_{i,t} + u_{i,t} \quad \text{Model (2)}$$

Araştırmanın Hipotezleri aşağıdaki gibidir;

H_{01} : Aktif kârlılık (ROA) ile faaliyet giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir.

H_{01a} : Aktif kârlılık (ROA) ile AR-GE giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir.

H_{01b} : Aktif kârlılık (ROA) ile GYG giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir.

H_{01c} : Aktif kârlılık (ROA) ile PSDG giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir.

H_1 : Aktif kârlılık (ROA) ile faaliyet giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

H_{1a} : Aktif kârlılık (ROA) ile AR-GE giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

H_{1b} : Aktif kârlılık (ROA) ile GYG giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

H_{1c} : Aktif kârlılık (ROA) ile PSDG giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

H_{02} : Özsermaye kârlılık (ROE) ile faaliyet giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir.

H_{02a} : Özsermaye kârlılık (ROE) ile AR-GE giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir.

H_{02b} : Özsermaye kârlılık (ROE) ile GYG giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir.

H_{02c} : Özsermaye kârlılık (ROE) ile PSDG giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir.

H_2 : Özsermaye kârlılık (ROE) ile faaliyet giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

H_{2a} : Özsermaye kârlılık (ROE) ile AR-GE giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

H_{2b} : Özsermaye kârlılık (ROE) ile GYG giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

H_{2c} : Özsermaye kârlılık (ROE) ile PSDG giderleri arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur.

4. BULGULAR

Bu bölümde analiz sonucunda elde edilen bulgulara ilişkin değerler Tablo 2 ile Tablo 6 arasında sunulmuştur.

4.3. Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 2’de değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistiklere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Ort.	Std. Sap.	Med.	Min	Max
ROA	0.057	0.092	0,052	-0.252	0.339
ROE	0.111	0.221	0,108	-0.822	0.770
ARGE	0.008	0.011	0,045	0.000	0.071
GYG	0.045	0.028	0,039	0.009	0.144
PSDG	0.075	0.067	0,053	0.001	0.294
KO	0.584	0.474	0,570	0.060	3.918
LO	1.510	1.884	0,935	0.173	10.791

Tablo 2 incelendiğinde ROA değişkeninin ortalamasının 0,057 olduğu işletmelerin varlıklarının yaklaşık olarak %5,7’si oranında kâr elde ettiğine işaret ettiği söylenebilir. Ayrıca minimum değer negatif olması bazı işletmelerin zarar ettiğini göstermektedir. ROE değişkeninin ortalama değerinin 0,111 olması işletmelerin özsermayeleri üzerinden yaklaşık olarak %11,1 oranında getiri sağladığını ortaya koymaktadır. ROE değerinin standart sapmasının 0,221 olması işletmeler arasında ROE oranında yüksek farklılıkların olduğunu göstermektedir. ROA değerinde olduğu gibi ROE değişkeninin de minimum değerinin negatif olması bazı

işletmelerde özsermaye zararının olduğuna işaret etmektedir. ARGE değişkeninin ortalama değerinin 0,008 olması bazı işletmelerin AR-GE harcamalarına sınırlı düzeyde kaynak ayırdığına işaret ettiği söylenebilir. GYG değişkeninin ortalama değerinin 0,045 olması işletmelerin belirli bir düzeyde GYG oranına sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, PSDG değişkeninin ortalama değerinin 0,075 olması faaliyet giderleri içerisinde PSDG değişkeninin önemli bir paya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. KO değişkeninin ortalama değerinin 0,584 olması işletmelerin varlıklarının yaklaşık olarak %58 oranında yabancı kaynaklarla finanse ettiğini, ayrıca maksimum değerinin 3,918 olması bazı işletmelerin yüksek borçluluğa sahip olduklarına işaret ettiği söylenebilir. Son olarak LO değişkeninin ortalama değeri 1,510 olması işletmelerin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılayabilecekleri likit varlıklarının olduğunu, ayrıca LO değişkeninin standart sapmasının yüksek olmasının işletmelerin LO düzeylerinde önemli farklılıkların olduğuna işaret ettiği söylenebilir.

Tablo 3'te kullanılan modellerde çoklu doğrusallık sorunun olup olmadığını tespit edebilmek için VIF (Variance Inflation Factor) testi uygulanmış ve sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3. Değişkenlere İlişkin VIF Değerleri

Değişkenler	VIF	1/VIF
LO	1.70	0.58826
ARGE	1.57	0.63804
GYG	1.39	0.71764
PSDG	1.24	0.80927
KO	1.20	0.83358
Ortalama VIF	1.42	

Tablo 3 incelendiğinde değişkenler arasında VIF değerlerinin 5'ten küçük olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değişkenlere ait VIF değerlerinin 1,20 ile 1,70 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Bu sonuca göre değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunun olmadığı saptanmıştır. Ayrıca ortalama VIF değerinin 1,42 olarak hesaplanması da model genelinde çoklu doğrusallık probleminin olmadığını ve bağımsız değişkenlerin birlikte kullanılmasının istatistiksel açıdan uygun olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 4'te değişkenlere ilişkin korelasyon analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4. Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	ROA	ROE	ARGE	GYG	PSDG	KO	LO
ROE	1.000						
ROA	0.678	1.000					
ARGE	-0.001	0.070	1.000				
GYG	-0.302	-0.204	0.463	1.000			
PSDG	-0.190	-0.270	0.033	0.196	1.000		
KO	-0.127	-0.349	-0.156	0.027	0.248	1.000	
LO	0.136	0.365	0.497	0.305	-0.284	-0.363	1.000

Tablo 4 incelendiğinde değişkenlere ait korelasyon analizi sonuçları gözlemlenmektedir. Elde edilen bulgulara göre değişkenler arasında hem negatif hem de pozitif yönlü ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Korelasyon katsayılarının düşük ve orta düzeyde olması, değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin bulunmadığını ve çoklu doğrusallık probleminin olmadığını desteklemektedir.

4.4. Panel Veri Analizi Bulguları

Çalışmada BIST İmalat sektöründe işlem gören ve 2012-2024 yılları arasında verilerine kesintisiz bir şekilde erişilebilen 58 işletmenin verileri kullanılmıştır. Araştırma 754 firma-yıl gözlemden oluşan yatay kesit boyutunun zaman boyutundan büyük olduğu ($N > T$) mikro panel niteliği taşımaktadır. Araştırmada istatistik paket programlarından STATA 17'den yararlanılmıştır. Panel veri analizinde doğru tahmin yapabilmek amacıyla her iki model için Breusch ve Pagan LM testi ile Hausman testi yapılmış ve Model 1 için ($\text{Prob} > \chi^2 = 0.0033$), Model 2 için ise ($\text{Prob} > \chi^2 = 0.0026$) sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen sonuca göre her iki model için de sabit etkiler modeli tercih edilmiştir. Sabit etkiler modelinde heteroskedasticity'nin olup olmadığını belirlemek amacıyla her iki model için Wald testi yapılmış ve Model 1 için ($\text{Prob} > \chi^2 = 0.0000$), Model 2 için ise ($\text{Prob} > \chi^2 = 0.0000$) olduğu tespit edilmiştir. Böylece her iki model için heteroskedasticity problemi olduğu saptanmıştır. Ardından her iki model için otokorelasyon olup olmadığını ortaya koymak için Durbin-Watson (DW) ve Baltagi-Wu LBI (LBI) testlerinden faydalanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre Model 1

için DW = 1,4452719 - LBI = 1,6293205, Model 2 için DW = 1,6776419 - LBI = 1,8181476 olduğu elde edilmiş ve 2'den küçük olduğu için her iki model için otokorelasyon problemi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Pesaran testi aracılığıyla yatay kesit bağımlılığı belirlenmiştir. Model 1 ve Model 2 için (p-değeri = 0.0000) yatay kesit bağımlılığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde belirlenen sorunlar nedeniyle model dirençli tahmin yöntemi olan Driscoll-Kraay ile tahmin edilmiş ve elde edilen sonuçlar Model 1 için Tablo 5'te, Model 2 için ise Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 5. ROA (Model 1) Driscoll-Kraay Analiz Sonucu

Değişkenler	Katsayılar	Standart Hata	T değeri	P değeri
ARGE	-0.43918	0.47383	-0.93	0.3720
GYG	-0.91319	0.31310	-2.92	0.0130**
PSDG	-0.59881	0.11993	-4.99	0.0000***
KO	-0.02297	0.01853	-1.24	0.2390
LO	0.02394	0.00401	5.96	0.0000***
-cons	0.12415	0.01557	7.97	0.0000***
Gözlem Sayısı		754		
Grup Sayısı		58 Firma		
F- İstatistiği		p < 0.0000		
Within R ²		0.1845		

Not: * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01 anlamlılık düzeylerini ifade eder.

Tablo 5'te Model 1'e ait Driscoll-Kraay Analiz sonuçlarına göre modelin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu F-istatistiğine ait olasılık değerinin p<0,0000 olması, model genelinde bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu, bunun yanı sıra Within R² değerinin 0,1845 olması, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkendeki değişimin yaklaşık olarak %18,45'ini açıkladığını ifade etmektedir. AR-GE değişkeni ile ROA değişkeni arasında negatif ama anlamsız ilişkinin olduğu, AR-GE harcamalarının ROA değişkeni üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ortaya koymaktadır. GYG değişkeninin %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak negatif yönlü etkisinin olması, GYG'de yaşanan artışın bağımlı değişken üzerinde azaltıcı bir etki oluşturduğunu göstermektedir. PSDG değişkeninin %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak negatif yönde ilişkinin olması, söz konusu giderlerin kısa dönemde ROA değişkeni üzerinde azaltıcı bir etki oluşturabileceğine işaret etmektedir. Ayrıca kontrol değişkenlerinden KO değişkeninin ROA üzerinde negatif ama anlamsız etkisinin olduğu ve diğer kontrol değişkenlerinden LO değişkeni üzerinde %1 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre LO yaşanan artışın işletmelerin ROA oranını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Tablo 6. ROE (Model 2) Driscoll-Kraay Analiz Sonucu

Değişkenler	Katsayılar	Standart Hata	T değeri	P değeri
ARGE	-1.504652	0.737725	-2.04	0.0640*
GYG	-2.740624	0.718869	-3.81	0.0020***
PSDG	-1.450789	0.364598	-3.98	0.0020***
KO	-0.017902	0.016600	-1.08	0.3020
LO	0.023379	0.006241	3.75	0.0030***
-cons	0.332310	0.055051	6.04	0.0000***
Gözlem Sayısı		754		
Grup Sayısı		58 Firma		
F- İstatistiği		p < 0.0000		
Within R ²		0.1257		

Not: * p<0.10, ** p<0.05, *** p<0.01 anlamlılık düzeylerini ifade eder.

Tablo 6'da Model 2'ye ait Driscoll-Kraay Analiz sonuçlarına göre Within R² değerinin 0,1257 olması, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkendeki değişimin yaklaşık olarak %12,57'sini açıkladığını modelin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu, F-istatistiğine ait olasılık değerinin p<0,0000 olması, modelin bir bütün olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. AR-GE değişkeni ile ROE değişkeni arasında %10 anlamlılık düzeyinde negatif ilişkinin olduğu, AR-GE harcamalarının kısa dönemde maliyet artırıcı etkisinden kaynaklı ROE değişkeni üzerinde azaltıcı bir etkisinin olduğu söylenebilir. GYG değişkeninin %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak negatif yönlü etkisinin olması, GYG'de yaşanan artışın ROE üzerinde azaltıcı bir etki oluşturduğuna işaret etmektedir. PSDG değişkeninin %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak negatif yönde ilişkinin olması, PSDG değişkeninin işletme performansı üzerinde maliyet baskısı oluşturduğu söylenebilir.

Ayrıca kontrol değişkenlerinden KO değişkeninin ROA üzerinde olduğu gibi ROE değişkeni üzerinde de negatif ama anlamsız etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan diğer kontrol değişkenlerinden LO değişkeni üzerinde %1 anlamlılık düzeyinde pozitif yönlü etkisinin olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulguya göre işletmelerini kısa vadeli yükümlülüklerini karşılayabilme kapasitesi yüksek olana işletmelerin daha yüksek ROE oranına sahip olabileceklerini ifade ettiği söylenebilir.

5. SONUÇ

İşletmelerin gerek ulusal gerekse uluslararası pazarlarda varlıklarını uzun vadede devam ettirebilmeleri için rakiplerine karşı rekabet avantajı sağlamaları kaçınılmaz bir gerçektir. Bu doğrultuda işletmelerin teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeleri, inovasyona önem vermeleri ve araştırma geliştirme faaliyetlerine yönelik yatırımlarını kontrollü bir şekilde artırmaları büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, mevcut müşterilerin korunması ve yeni müşterilerin kazanılması amacıyla etkili ve verimli pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması aynı zamanda yönetim süreçlerini de etkin bir şekilde planlamaları da işletmelerin sürdürülebilir rekabet gücü açısından kritik faktörler olarak nitelendirilmektedir. Faaliyet giderlerinin etkin bir şekilde yönetilebilmesi işletmelerin uzun vadede büyüme potansiyelleri üzerinde doğrudan etkili olabilmektedir.

Bu çalışmada, BIST İmalat sektöründe faaliyette bulunan işletmelerin verileri kullanılarak panel veri analizi tekniklerinden dirençli tahmin yöntemi olan Driscoll-Kraay ile faaliyet giderlerinin işletmelerin aktif ve özsermaye kârlılıkları üzerindeki etkisi iki model oluşturularak incelenmiştir. 2012-2024 yılları itibarıyla verilerine eksiksiz ulaşılabilen 58 işletme araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler sonucunda ROA ve ROE değerlerinde negatif değerlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu durum araştırma kapsamında işletmelerin ilgili dönemlerde zarar ettiğini göstermektedir. Negatif ve olası uç değerlerin sonuçlar üzerindeki etkisini sınırlandırmak amacıyla %1 ve %99 dilimlerinde winsorize işlemi uygulanmıştır.

Model 1 analiz sonuçlarına göre AR-GE değişkeni ile ROA değişkeni arasında negatif ama anlamsız ilişkinin olduğu, bu sonuç literatürde Bayazidi vd., (2016); Aslan (2022); Bulut ve Akbaba (2025) çalışmalarının sonuçları ile benzerlik gösterirken, Demir ve Güleç (2018) ve Özer vd., (2019) çalışmalarının sonuçları ile ise farklılaşmaktadır. Elde edilen bu bulguya göre işletmelerin AR-GE giderlerine yapmış oldukları yatırımların işletmelerin varlık getirisi üzerinde bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Literatürdeki çalışmalardan sonucunun farklılaşmasının sebebi ise dönem farklılığı, kullanılan yöntemin ve değişkenlerin farklılaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. GYG değişkeninin istatistiksel olarak negatif yönlü anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuç Tuna ve Yıldız (2016); Sarlak (2024) ve Yunus vd., (2025) çalışmalarının sonuçları ile örtüşmektedir. PSDG değişkeninin istatistiksel olarak negatif yönde anlamlı ilişkinin olması, literatürde Küçükkaplan vd., (2007); Mun ve Jang, (2018) ve Aslan ve Sığınç (2022) çalışmalarının sonuçlarını desteklemektedir. Ayrıca kontrol değişkenlerinden LO değişkeni üzerinde pozitif yönlü anlamlı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre likit işletmelerin daha yüksek aktif getirisi elde edebildikleri söylenebilir.

Model 2 analiz sonuçlarına göre ise AR-GE değişkeni ile ROE değişkeni arasında negatif ve anlamlı ilişkinin olduğu, Küçükkaplan vd., (2007) sonucu ile paralellik göstermektedir. GYG değişkeninin istatistiksel olarak negatif yönlü ve anlamlı etkisinin olması, Tuna ve Yıldız (2016) ve Uddin ve Hossain (2020) sonuçlarını desteklemektedir. PSDG değişkeninin istatistiksel olarak negatif yönde ve anlamlı ilişkinin olması, Küçükkaplan (2007) ve Mun ve Jang (2018) çalışmalarından elde edilen bulgular ile benzerlik göstermektedir. Öte yandan kontrol değişkenlerinden LO değişkeni üzerinde pozitif yönlü etkisinin olduğu saptanmıştır. Söz konusu bulguya göre yüksek LO sahip işletmelerin diğer işletmelere göre daha yüksek ROE oranına sahip olabileceklerini ifade ettiği söylenebilir. Araştırma sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde Uddin ve Hossain (2020) çalışmasında elde edilen bulgular ile paralel biçimde, faaliyet giderlerinin işletmelerin kârlılıkları üzerinde olumsuz etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, faaliyet giderlerinde yaşanan artışın işletmelerin operasyonel maliyet yükünü artırarak kârlılığı olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir. Ayrıca, işletmelerin uzun vadeli stratejik planlamalarını etkin bir şekilde oluşturamamaları da söz konusu olumsuz etkinin nedenlerinden biri olarak değerlendirildiği söylenebilir. Bu nedenle, işletmelerin uzun vadede kârlılıklarını artırabilmeleri ve rekabet güçlerini koruyabilmeleri açısından faaliyet giderlerini etkili, kontrollü ve planlı bir şekilde yönetmeleri büyük önem taşımaktadır. İşletme yöneticilerinin, faaliyet giderlerine yapılacak harcamaları sistemli ve planlı bir şekilde yaparak istedikleri hedeflere etkin bir şekilde ulaşabilirler. Söz konusu giderler işletmeler için sadece maliyet unsuru değil, aynı zamanda kârlılığı etkileyen önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, işletmelerin faaliyet giderlerine ilişkin olası verimsiz harcama

kalemlerini belirlemeleri, mali açıdan sürekli kendilerini kontrol etmeleri, maliyet kontrol sistemlerini güçlendirerek düzenli maliyet analizleri yapmaları önerilmektedir. Bunların yanı sıra hızla gelişen küresel teknoloji çağında işletmelerin rakiplerine karşı rekabet avantajı elde edebilmeleri için faaliyet giderlerini uzun vadeli stratejik hedeflere uyumlu bir şekilde planlamaları da önem arz etmektedir.

Bu çalışmada BİST İmalat sektöründe işlem gören işletmelerin faaliyet giderlerinin kârlılık üzerindeki etkisini incelenmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, farklı sektörler, endeksler ya da imalat sektörü içerisindeki farklı alt sektörleri daha uzun zaman diliminde inceleyerek hem finansal hem de finansal olmayan değişkenleri de modele ekleyerek daha kapsamlı biçimde araştırma yapabilirler.

Etik Kurul Beyanı

Çalışmada etik bayanı bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Çalışmanın tamamı Azize KAHRAMANİ KOÇ tarafından yazılmıştır.

Çatışma Beyanı

Çalışmada yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Destek Beyanı

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan destek alınmamıştır.

KAYNAKÇA

- Aslan, M. (2022). The effect of R&D expenditures on profitability performance of the company an application for b1st technology companies. *Ekinoks Ekonomi İşletme ve Siyasal Çalışmalar Dergisi*, 9(1), 1-16. <https://doi.org/10.48064/equinokx.1039962>
- Aslan, M. ve Sığıncı, H. (2022). Pazarlama harcamalarının firma karlılık ve büyüme performansına etkisi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 311-327. <https://izlik.org/JA79SG94BJ>
- Banker, R. D., Huang, R., Natarajan, R. and Zhao, S. (2019). Market valuation of intangible asset: Evidence on SG&A expenditure. *The Accounting Review*, 94(6), 61-90. <https://doi.org/10.2308/accr-52468>
- Bayazidi, Y., Homaie Rad, E., Mojahedian, M., Toroski, M., Nabizadeh, A., Farahmand, P. and Felezi Nasiri, B. (2016). The impact of research and development and marketing costs on the profitability of pharmaceutical companies of Tehran Stock Exchange using panel data 2001-2013. *International Journal of Pharmaceutical and Healthcare Marketing*, 10(4), 467-476.
- Bulut, N. ve Akbaba, A. N. B. (2025). Finansman ve Faaliyet Giderlerinin Kârlılığa Etkisi: BİST Bilişim Şirketlerinde Uygulama. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 304-316. <https://doi.org/10.33399/biibfad.1720373>
- Çiftçi, C. (2014). Türkiye İmalat Sanayiinde Ölçek Bazında Kârlılık ve Temel Giderler İlişkisi: 1998-2009 Dönemi. *Sosyoekonomi*, 22(22). <https://doi.org/10.17233/se.59619>
- Demir, C. ve Güleç, Ö. F. (2019). Araştırma ve geliştirme giderlerinin firma karlılığı üzerine etkisi: BİST imalat sektörü örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 57-72. <https://doi.org/10.30794/pausbed.411141>
- Dimitropoulos, P. E. (2020). R &D investments and profitability during the crisis: evidence from Greece. *R&D Management*, 50(5), 587-598. <https://doi.org/10.1111/radm.12424>
- Doğan, M. ve Meccek, G. (2015). Pazarlama harcamalarının firma değeri üzerindeki etkisi üzerine bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 180-194.
- Esangbedo, M. O. and Adeyemi, S. A. (2023). Effects of Sales and Distribution Expenses on Organizational Performance in Nigeria's Consumer Goods Sector. *Management Science and Business Decisions*, 3(2), 5-17. <https://doi.org/10.52812/msbd.66>
- Hacıhasanoğlu, T. and Temiz, R. K. S. (2017). İmalat ve hizmet sektörlerinde pazarlama giderlerinin satış gelirleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Journal of Academic Value Studies*, 3(15), 432-443.
- Herath, H. M. M. K. (2025). Evaluating The Influence Of R&D Investment On Corporate Profitability: A Sectoral Analysis.
- Küçükakpınar, İ., Sakıncı, İ., Başcı, E. S., ve Sakıncı, S. Ö. (2007). Maddi Olmayan Duran Varlıklar ile Araştırma Geliştirme ve Pazarlama Giderlerinin İMKB de Faaliyet Gösteren Üretim Firmalarının Finansal Performansına Katkısının İncelenmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası MÖDAV Dergisi*, 9(1), 61-76.
- Karjalainen, P. (2008). R&D investments: The effects of different financial environments on firm profitability. *Journal of multinational financial management*, 18(2), 79-93. <https://doi.org/10.1016/j.mulfin.2007.02.006>
- Kayıhan, B. ve Ekinci, M. A. (2021). Temel Ekonomik Göstergelerin İşletme Maliyet ve Giderlerine Etkisinin İncelenmesi: BİST

- Tekstil Sektöründe Bir Uygulama (Nicel Araştırma). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (91). <https://doi.org/10.25095/mufad.826615>
- Kayıhan, B. ve Tepeli, Y. (2017). Faaliyet Giderlerinin İşletme Kârlılığı Üzerindeki Etkisi: BIST Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım Sektöründe Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 327-337. <https://doi.org/10.20875/makusobed.341455>
- Mun, S. G. and Jang, S. S. (2018). Restaurant operating expenses and their effects on profitability enhancement. *International Journal of Hospitality Management*, 71, 68-76. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2017.12.002>
- Öndeş, T. ve Levet, M. (2023). Faaliyet giderlerinin firma kârlılığına etkisi: Bist 30 endeksinde işlem gören firmalar üzerine bir inceleme. *Maliye ve Finans Yazıları*, (119), 77-96. <https://doi.org/10.33203/mfy.1205139>
- Özer, A., Öztürk, M. ve Özer, N. (2019). BİST imalat sanayi firmalarının araştırma ve geliştirme giderlerinin piyasa değeri ve firma kârlılığı üzerindeki etkisi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (82), 135-146. <https://doi.org/10.25095/mufad.536034>
- Öztürk, E. ve Dülgeroğlu, İ. (2016). Pazarlama ve genel yönetim giderlerinin firma performansı üzerindeki etkisi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), 137-146. <https://izlik.org/JA82RK28LB>
- Radenović, T., Krstić, B., Janjić, I. and Vujatović, M. J. (2023). The effects of R&D performance on the profitability of highly innovative companies. *Strategic Management-International Journal of Strategic Management and Decision Support Systems in Strategic Management*, 28(3). <https://doi.org/10.5937/StraMan2200034R>
- Rusdiyanto, H., Widi, B. C., Susetyorini, E., Umi, I., Mei, P., Dwi Lesno, A. Gazali. (2021). Company profitability is influenced by sales and administration & general costs: Evidence from Indonesia. *J. Legal Ethical & Regul. Isses*, 24, 1.
- Sarлак, N. (2024). *Do SG&A expenses predict future profitability?: an industry-specific analysis of intangible investments. (Master's Thesis)*. Oulu Business School.
- Sharma, J. K. and Husain, S. (2015). Marketing expenses & profitability: evidence from the telecom sector in the kingdom of Saudi Arabia. *Marketing*, 7(35), 69-70.
- Shubita, M. F. (2023). Relationship between marketing strategy and profitability in industrial firms: Evidence from Jordan. *Innovative Marketing*, 19(2), 17. [http://dx.doi.org/10.21511/im.19\(2\).2023.02](http://dx.doi.org/10.21511/im.19(2).2023.02)
- Tuna, G. ve Yıldız, S. (2016). The impact of operating expenditures on firm performance in Turkey: Evidence from technology sector. *Ekonomika*, 62(4), 1-16. <https://doi.org/10.5937/ekonomika1604001T>
- Udiin, M. H. and Hossain, M. S. (2020). Impact of operating expenditures on firms profitability. *ELK Asia Pacific Journal of Finance*, 11(4), 1-18. <https://doi.org/10.16962/EAPJFRM/issn.0976-7185>
- Yenisu, E. (2020). Faaliyet giderlerinin kârlılığa etkisi: imalat sanayi üzerine bir inceleme. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 1-12. <https://doi.org/10.22466/acusbd.604301>
- Yun, J. J., Zhao, X. and Hahm, S. D. (2018). Harnessing the value of open innovation: Change in the moderating role of absorptive capability. *Knowledge Management Research & Practice*, 16(3), 305-314 <https://doi.org/10.1080/14778238.2018.1471328>
- Yunus, N., Damayanti, C. R. and Imamah, N. (2025). Elevating Profitability: The Roles of Innovation, SG&A Expenses, Capital Structure and Production Costs. *The International Journal of Accounting and Business Society*, 33(1), 18-40. <https://doi.org/10.21776/ijabs.2025.33.1.831>
- Yüksek, H. ve Kısakürek, M. (2023). Faaliyet Giderleri ile Karlılık Arasındaki İlişki: BIST'te Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(3), 305-323.

EXTENDED ABSTRACT

This study examines the impact of operating expenses (including R&D, general administration, marketing and sales distribution) on the profitability of companies in the BIST Manufacturing sector between 2012 and 2024. This study used R&D expenses, general administration expenses, marketing and sales distribution expenses as independent variables, return on assets (ROA) and return on equity (ROE) as dependent variables, and financial leverage and liquidity ratios as control variables. In this research, data on companies in the manufacturing sector was obtained from the Public Disclosure Platform (KAP), and ratios were calculated using the companies' balance sheets and income statements.

It was determined that the VIF values of the variables were all less than 5. The VIF values of the variables were observed to range between 1,20 and 1,70. Based on this result, it was concluded that there was no multicollinearity issue among the variables. Moreover an average VIF value of 1,42 indicates the absence of multicollinearity problems across the model, suggesting that the combined use of independent variables is statistically appropriate. The correlation analysis results showed that there were both negative and positive

relationships between the variables. The low to moderate correlation coefficients support the conclusion that there is no linear relationship between the variables, nor any multicollinearity issues.

The study utilized data from 58 companies listed in the BIST Manufacturing sector, for which uninterrupted data was available between 2012 and 2024. The research is a micro-panel study consisting of 754 firm-year observations, with a cross-sectional area larger than the time dimension ($N > T$). The statistical software package STATA 17 was used in the research. To ensure accurate predictions in the analysis of panel data, Breusch-Pagan LM tests and Hausman tests were performed on both models. The results were ($\text{Prob} > \chi^2 = 0,0033$) for Model 1 and ($\text{Prob} > \chi^2 = 0,0026$) for Model 2. According to the results obtained, the fixed effects model was preferred for both models. To determine whether heteroskedasticity exists in the fixed effects model, a Wald test was performed for both models, and it was found to be ($\text{Prob} > \chi^2 = 0,0000$) for Model 1 and ($\text{Prob} > \chi^2 = 0,0000$) for Model 2. Thus, heteroskedasticity was identified as a problem for both models. The next step was to use Durbin-Watson (DW) and Baltagi-Wu (LBI) tests to ascertain whether there was autocorrelation for both models. The analysis results showed, $DW = 1,4452719$ - $LBI = 1,6293205$ was obtained for Model 1 and $DW = 1,6776419$ - $LBI = 1,8181476$ for Model 2, and since both are less than 2, it was concluded that there is an autocorrelation problem for both models. Moreover, the Pesaran test was used to ascertain cross-sectional dependence. Cross-sectional dependence was detected for Model 1 and Model 2 ($p\text{-value} = 0,0000$). The model was estimated using the Driscoll-Kraay robust estimation method due to the problems identified as a results of these findings.

According to the Model 1 analysis results, there is a negative but insignificant relationship between the R&D variable and the ROA variable. This result is similar to the results of Bayazidi et al. (2016); Aslan (2022); Bulut and Akbaba (2025) in the literature, but differs from the results of Demir and Güleç (2018) and Özer et al. (2019). Based on this finding, it can be said that the investments made by companies in R&D expenditures have no effect on the return on assets of the companies. The difference in results compared to those in previous studies is thought to stem from differences in time period, methodology and variables. It was determined that the GYG variable has a statistically significant negative effect. This is consistent with the results of the studies by Tuna and Yıldız (2016), Sarlak (2024), and Yunus et al. (2025). The statistically significant negative correlation of the PSDG variable supports the results of Küçük Kaplan et al. (2007); Mun and Jang (2018) and Aslan and Sığınç (2022) studies in the literature. Furthermore, it was concluded that the LO variable was significantly positively affected by the control variables. Based on this result, it can be said that liquid companies are able to achieve a higher return on assets.

The analysis conducted using Model 2 revealed that, there is a negative and significant relationship between the R&D and ROE variables, in line with the findings of Küçük Kaplan et al. (2007). The statistically significant negative effect of the GYG variable supports the results of Tuna and Yıldız (2016) and Uddin and Hossain (2020). The negative correlation between the PSDG variable and the findings is statistically significant and similar to that obtained from Küçük Kaplan (2007) and Mun and Jang (2018). On the other hand, it was determined that the LO variable has a positive effect among the control variables. Based on this finding, it can be concluded that businesses with a high LO may have a higher ROE than other businesses. When the research results are evaluated as a whole, it has been determined that operating expenses negatively impact the profitability of businesses, in parallel with the findings obtained in the study by Uddin and Hossain (2020). According to findings, it can be said that the increase in operating expenses could negatively impact profitability by increasing businesses' operational cost burden. Furthermore, businesses' inability to develop long-term strategic plans effectively is also considered a reason for this negative effect. Therefore, it is crucial for businesses to manage their operating expenses effectively, controllably and in a planned manner if they are to increase their profitability and maintain their competitiveness in the long term. Business managers can achieve their desired goals effectively by managing operating expenses systematically and with planning. Businesses consider these expenses not only a cost factor but also a significant element affecting profitability. In this context, it is recommended that businesses identify areas of potential inefficient spending in their operating expenses, monitor their finances continuously, strengthen their cost control systems and conduct regular cost analyses. In addition, in the rapidly evolving global technological era, it is crucial for businesses to plan their operating expenditure in line with their long-term strategic objectives, if they are to gain and sustain a competitive advantage over their rivals.